

Anne loodusala kaitsekorralduskava

KESKKONNAAMET

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Kaasrahanud Šveitsi riik majanduslike ja sotsiaalsete erinevuste vähendamiseks Euroopa Liidus.

SISUKORD

1.	ALA ISELOOMUSTUS.....	5
1.1	Uuritus.....	5
2.	VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID.....	6
2.1	Liigid.....	6
3.	MÕJUTEGURID, MEETMED JA TEGEVUSED	9
4.	KAVANDATUD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED	10
4.1.	Püsiksannika, suure käopõlle ja vööthuul-sõrmkäpa inventeerimine.....	12
4.2.	Taimede kordusinventuur	12
4.3.	Võõrliikide tõrje.....	12
4.4.	Niitmine.....	13
4.5.	Võsa eemaldamine ja kujundusraied.....	13
4.6.	Veerežiimi taastamine	13
4.7.	Kaitseala tähiste ja infotahvlite hooldamine	13
4.8.	Kaitsekorralduskava andmete ülevaatamine ja tulemuslikkuse hindamine	14
4.9.	Kaitsekorra ja kaitse-eesmärkide muutmine	14
5.	TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	14
6.	KÜLASTUSKORRALDUS	16

Eessõna

Kaitsekorralduskava on koostatud vastavalt [määrusele](#) „Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine”.

Kaitsekorralduskava annab soovitud kaitstava ala valitsejale kaitse-eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele.

Kaitsekorralduskava on koostatud tähtajatult. Kava vaadatakse üle ja vajadusel uuendatakse vähemalt iga 12 aasta tagant (vaadatakse üle eesmärgid ja tegevused), kuid põhjendatud juhtudel uuendatakse kava ka varem (väärtuste kaitse tagamise eesmärgil lähtuvalt tulemuslikkuse hindamise või uue inventuuri andmetest). Alale on koostatud varasemalt Anne looduskaitseala kaitsekorralduskava 2015–2024, mis hõlmas nii siseriiklikku kaitstavat ala kui ka rahvusvahelise tähtsusega Anne loodusala.

Kava sisaldab ala üldiseloomustust, alal leiduvate loodusväärtuste kaitse-eesmärke, mõjutegureid, vajalikke kaitsemeetmeid ja kaitsekorralduslikke tegevusi, tulemuslikkuse hindamist, ala ja selle väärtuste tutvustamist ning külastuskorraldust.

Kava koostamist koordineeris Kaidi Erik. Kavale oodati ettepanekuid 13.–27.10.2025. Kuna Anne loodusala peamised maaomanikud on Tartu linn ja Riigimetsa Majandamise Keskus, siis kava koostamisel avalikke kaasamiskoosolekuid ei toimunud. Kava avalikustamise perioodil ettepanekuid ega kommentaare ei esitatud.

Kava juures on tegevuste ja kaitse-eesmärkide kaardikihid, mis on tab formaadis.

Kasutatud lühendid, mõisted ja selgitused

EELIS – Eesti Looduse Infosüsteem

Elupaigatüüp – elupaik, mis vastan loodusdirektiivi I lisas nimetatud tüübile

FRV (*favourable reference value*) – soodne võrdlusväärtus. Nii levila kui ka pindala soodsa või ebasoodsa seisundi kindlakstegemiseks on vaja kehtestada neile parameetritele künnisväärtused. Neid künnisväärtusi nimetatakse soodsateks võrdlusväärtusteks

Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine – kaitsekorralduse tõhususe analüüsimine vastavalt kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamise metoodikale, mille eesmärk on hinnata, kas looduskaitse meetmed tagavad alapõhiste kaitse-eesmärkide täitmise ja väärtuste seisundi paranemise

Kaitseväärtus – kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk)

KAUR – Keskkonnaagentuur

KE – kaitse-eeskiri

KeA – Keskkonnaamet

KKK – kaitsekorralduskava

KOV – kohalik omavalitsus

LKA – looduskaitseala

LKS – looduskaitseseadus

LoA – loodusala (loodusdirektiivi I ja II lisas nimetatud elupaigatüüpide või liikide kaitseks asutatud ala)

LoD – loodusdirektiiv (käsitleb ohustatud elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsepõhimõtteid)

Mõjutegur (*impact*) – ohutegur + survetegur

Ohutegur (*threat*) – kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist mõjutada võiv tegur (mõju veel ei ole, aga võib tekkida)

PEP – püsielupaik

PV – piiranguvöönd

Pärandniit – poollooduslik kooslus looduskaitseseaduse mõistes

RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus

SDF (*standard data form*) – Natura standardandmebaas ehk standardne andmevorm

Seisundi parandamine – arvestatava looduskaitse seisundiga (C) elupaikade seisundi parandamine (kraavide sulgemine, looduslikule arengule jätmine jms)

SKV – sihtkaitsevöönd

Survetegur (*pressure*) – kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist mõjutav positiivne või negatiivne tegur (näiteks intensiivne maakasutus, reostuskoormus, häiringud, karjatamine jms)

Säilitamine – olemasolevate väärtuste säilitamine (seisund ei muutu halvemaks, säilitamine ei tähenda seda, et seisund peab jääma samaks; looduslik areng)

Taasloomine – SKV-s potentsiaalsetest elupaigatüüpidest elupaigatüüpide loomine aastaks 2050 (pärandniitude puhul elupaigatüüpide juurde loomine, nt kultuurniidust elupaigatüübiks)

Taastamine – tegevused, mis on seotud olemasolevate, kuid halvenenud struktuuriga elupaigatüüpide taastamisega (näiteks pärandniidud, sood)

Tulemuslikkuse hindamine – kavaga ettenähtud tegevuste täitmise kontroll

1. ALA ISELOOMUSTUS

Ala nimi	Anne loodusala (EE0080310), pindala 15,8 ha
Alal asuv kaitstav ala	Anne looduskaitseala (KLO1000286), pindala 15,8 ha
Asukoht ja piirid	Maa-ja Ruumiameti kaardirakendus
Kaitsekord	Vabariigi Valitsuse määrus „ Anne looduskaitseala kaitse-eeskiri ”
Kaitseväärtuste paiknemine	Maa- ja Ruumiameti kaardirakendus
Maaomand	Maa- ja Ruumiameti kaardirakendus
Kõlvikuline jaotus	Maa- ja Ruumiameti kaardirakendus

Kaitseala asub Tartu linnas ja moodustab osa endisest laiaulatuslikust lammisoost. Seepärast on kaitsealal valdavateks turvastunud ja madalsoomullad. Maastikuliselt kaitsealal iseseisvat väärtust ei ole, kuid see on kahtlemata oluline osa Emajõe ürgoru maastikulisest tervikust ja omab suurt tähtsust linna tingimustes säilinud loodusmaastikuna. Anne looduskaitseala asub Idaringtee ääres ja sellel on suur kasutuskooormus linnaelanike poolt. Kaitseala loodi I ja III kaitsekategooria taimeliikide kaitseks, samuti on ala kasutatud arenduspiirkondadest kaitsealuste taimede ümberistutamiseks. Oluline on jätkata taimeliikide seiret ja taimede kasvukohaks olevate niitude hooldamist.

1.1. Uuritus

Järgnev ülevaade koondab ajavahemikus 2015–2025 valminud/käimasolevad uuringuid, inventuure, projekte ja seireid.

Tabel 1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud

Inventuuri/ uuringu nimi	Tüüp	Inventeeritav/ uuritav väärtus	Aasta	Inventuuri/ uuringu läbiviija	Märkused
Hariliku kobarpea kaitse tegevuskava koostamine koos liigi leviku, seisundi ja kasvukohtades vajalike hooldustööde kaardistamisega	Inventuur	Soontaimed	2021	Eesti Maaülikool	Töö oli vajalik liigi tegevuskava koostamiseks. Inventeeriti kõik kasvukohad Anne looduskaitsealal.

Inventuuri/ uuringu nimi	Tüüp	Inventeeritav/ uuritav väärtus	Aasta	Inventuuri/ uuringu läbiviija	Märkused
Pehme koeratubaka Logina leiukoha inventuur ja võõrliikide kaardistamine valitud püsielupaikades	Inventuur	Soontaimed	2024	MTÜ Mõtsavana	Anne LKA-l kaardistati pehme koeratubaka leiukohas kanada kuldvitsa (<i>Solidago canadensis</i>) ja teiste võõrtaimeliikide levik ning anti soovitusel võõrliikide tõrjumiseks. Võõrliikidest leiti peamiselt kanada kuldvitsa (<i>Solidago canadensis</i>), aga ka punast leedrit (<i>Sambucus racemosa</i>), saksa viirpuud (<i>Crataegus alemanniensis</i>), karvast viirpuud (<i>Crataegus submollis</i>), haralist ploomipuud (<i>Prunus cerasifera</i>) ja saarvahtrat (<i>Acer negundo</i>).
Mägi-piimputke ja ahtalehise kareputke valitud kasvukohtade inventuur, II osa	Inventuur	Soontaimed	2025	MTÜ Mõtsavana	Kontrolliti mägi-piimputke (<i>Peucedanum oreoselinum</i>) esinemist, arvukust ja seisundit PlutoF leiukohapunktides Anne LKA-l.

Tabel 2. Kaitse-eesmärkidega seotud riiklik seire¹

Seirejaama nimi ja kood	Seirata väärtus	Märkused
Anne (SJA1997000) Anne kaitseala (SJA6672000)	Soontaimed	Kaitstavate soontaimede liigiseire 2015 ja 2016 (harilik kobarpea) Hinnang 2015 ja 2016: Populatsioon on pikka aega kestnud kehvale tingimuste tõttu hääbumas (kuivuse jm tegurite koosmõjust tingitult). Mitmeid aastaid domineerivad teised kõrgekasvulised taimed ja lisaks söövad taimi teod. Otsesid tõhusaid meetmeid, et antud kasvukohta veel sobivaks muuta, arvatavasti enam ei olegi, lisaks on ala ka liiga kuiv. Kaitstavate soontaimede liigiseire: luhad ja soostunud niidud 2017 (aasnelk) Hinnang 2017: Keskmise. Taimed kasvavad vähestes kohtades, kuid kohati võsused pundis ohtralt. Loendati 6 hajusat kogumikku niiduala piires. Niita. Vajadusel freesida kännud (kui segab niitmist). Tingimata hein ka alalt koristada. Niitmisel võiks olla igal viiendal aastal puhkeaasta. Alternatiivhooldus – karjatamine.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

2.1. Liigid

Anne loodusala kaitse-eesmärgiks on harilik kobarpea (*Ligularia sibirica*) ja emaputk (*Angelica palustris*). Lisaks harilikule kobarpeale ja emaputkele, on siseriikliku Anne looduskaitseala kaitse-eesmärgiks seatud veel värvi-paskhein (*Serratula tinctoria*), ahtalehine ängelhein (*Thalictrum lucidum*),

¹ Andmed Keskkonna seire infosüsteemist (<https://kese.envir.ee/>)

püsiksannikas (*Swertia perennis*), suur käopõll (*Listera ovata*) ja vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*). Loodusalal on EELISE järgi 2025. aasta oktoobri seisuga registreeritud 14 kaitsealust taimeliiki. Kõiki kaitsealuseid liike ei ole seatud ala kaitse-eesmärkideks, kuid samas puuduvad alalt andmed ja registrikanded kahe kaitse-eesmärgiks seatud liigi kohta – püsiksannikas ja vööthuul-sõrmkäpp, mille tõttu tuleb kaaluda nende eemaldamist looduskaitseala kaitse-eesmärkide hulgast. Lisaks on alale ümberistutatud aasnelki (*Dianthus superbis*), millel on elujõuline populatsioon ja halli käppa (*Orchis militaris*).

Tabel 3. Liikide kaitse-eesmärgid

Kaitseväärtus ²	Kava koostamisel olemasolevad andmed			Kaitse eesmärk	Panus (%) ³	Märkused
	Populatsiooni suurus (täpne suurus/elupaiga pindala)	Ühik ⁴	Andmekvaliteet			
Natura loodusala eesmärgid						
harilik kobarpea <i>(Ligularia sibirica)</i> Ohualdis (VU) ⁵ LKS – I, KE – jah, LoD – II, LoA – jah	1/0,23	Puhmik/ha	täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	<ul style="list-style-type: none">vältida halvenemistparandada liigi elupaiga kvaliteeti (võttes arvesse ka häiringuid ja suremustegureid)	0,017	Liigile on koostatud tegevuskava. ⁶ Kasvukoht on kobarpeale juba üsna pikka aega olnud ebasoodne, peamiselt varasema kuivendamise, aga ka teiste kõrgekasvuliste taimeliikide pealetungi tõttu. Oluline on hooldamine, sh kõrgekasvuliste rohttaimede varajane niitmine, mis pärsib nende arengut.
emaputk (<i>Angelica palustris</i>) Ohulähedane (NT) LKS – II, KE – ei, LoD – II, LoA – jah	451/0,7	Taimede arv/ha	täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	<ul style="list-style-type: none">vältida halvenemistparandada liigi elupaiga kvaliteeti (võttes arvesse ka häiringuid ja suremustegureid)	0,016	Lisada LKA kaitse-eesmärgiks. Panus % arvutatud „Mägi-piimputke (<i>Peucedanum oreoselinum</i>), ahtalehise kareputke (<i>Laserpitium prutenicum</i>) ja emaputke (<i>Angelica palustris</i>) kaitse tegevuskava” eelnõu 2025 järgi

² LKS – kaitsekategooria looduskaitsealuse alusel; KE (jah/ei) – on või ei ole kaitstava ala kaitse-eesmärk; LoD – loodusdirektiivi lisa number; LoA (jah/ei) – on või ei ole loodusala kaitse-eesmärk

³ Veeru täisnimi: Panus FRV-sse/soodsaasse seisundisse. Numbrid näitavad, milline on osakaal selle liigi kaitse tegevuskava de soodsast seisundist.

⁴ Kasutatavad ühikud: isendite arv (rändajad (r), talvitujad (t), isased – metsis (kukke)), paaride arv (p), taimede arv (õitsvad varred, võrsed), puhmikute arv (taimed), elupaiga/kasvukoha suurus (ha), asustatud puud/kivid (samblad, samblikud, lendorav), asustustihedus (ha², linnuatlases), atlase ruutude arv (liigi esinemine), leiukohtade arv

⁵ Eesti punase nimestiku 2019. aasta hindamise järgi

⁶ [Hariliku kobarpea \(*Ligularia sibirica*\) kaitse tegevuskava](#). Kinnitatud 2023. aasta 1.

Siseriiklikud eesmärgid						
püsiksannikas (<i>Swertia perennis</i>) Ohualdis (VU) LKS – I, KE – jah, LoD – ei, LoA – ei	x	x	ebapiisavad või puuduvad andmed	<ul style="list-style-type: none"> • muu 	-	Liigile on koostatud tegevuskava ⁷ . EELISes andmed puuduvad ja ei ole võimalik eesmärki seada. Samuti pole tegevuskavas Anne LKA mainitud kui võimalikku taime kasvukohta. Kaaluda kaitse-eesmärkide seast eemaldamist. Panuse % ei ole võimalik hinnata, kuna puuduvad liigi leiukohad looduslal.
suur käopõll (<i>Listera ovata</i>) Soodsas seisundis (LC) LKS – III, KE – jah, LoD – ei, LoA – ei	2/0,2	Taimede arv/ha	täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	<ul style="list-style-type: none"> • vältida halvenemist • parandada liigi elupaiga kvaliteeti (võttes arvesse ka häiringuid ja suremustegureid) 	-	Kaardistatud 2025. aastal. Vajalik suurem inventuur. Panuse % ei ole võimalik hinnata, kuna puudub liigi tegevuskava.
vööthuul-sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza fuchsii</i>) Soodsas seisundis (LC) LKS – III, KE – jah, LoD – ei, LoA – ei	x	x	ebapiisavad või puuduvad andmed	<ul style="list-style-type: none"> • muu 	-	EELISes andmed puuduvad ja ei ole võimalik eesmärki seada. Kaaluda kaitse-eesmärkide seast eemaldamist. Panuse % ei ole võimalik hinnata, kuna puuduvad liigi leiukohad looduslal.
värvi-paskhein (<i>Serratula tinctoria</i>) Väljasuremisohus (EN) LKS – III, KE – jah, LoD – ei, LoA – ei	4,2	ha	täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	<ul style="list-style-type: none"> • vältida halvenemist • parandada liigi elupaiga kvaliteeti (võttes arvesse ka häiringuid ja suremustegureid) 	-	Elujõuline populatsioon. Panuse % ei ole võimalik hinnata, kuna puudub liigi tegevuskava.
ahtalehine ängelhein (<i>Thalictrum lucidum</i>) Soodsas seisundis (LC) LKS – III, KE – jah, LoD – ei, LoA – ei	7,9	ha	täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	<ul style="list-style-type: none"> • vältida halvenemist • parandada liigi elupaiga kvaliteeti (võttes arvesse ka häiringuid ja suremustegureid) 	-	Elujõuline populatsioon. Panuse % ei ole võimalik hinnata, kuna puudub liigi tegevuskava.
Muu						

⁷ [Püsiksannika \(*Swertia perennis*\) kaitse tegevuskava](#). Kinnitatud 2021. aastal.

aasnelk (<i>Dianthus superbus</i>) Ohualdis (VU) LKS – II, KE – ei, LoD – ei, LoA – ei	0,8	ha	täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	<ul style="list-style-type: none"> vältida halvenemist parandada liigi elupaiga kvaliteeti (võttes arvesse ka häiringuid ja suremustegureid) 	-	Liigile on koostatud tegevuskava ⁸ . Ei ole kaitse-eesmärk , aga on märkimisväärne liik, kuna teda on sinna ümberistutatud. <u>Kaaluda kaitse-eesmärgiks lisamist</u> . Panuse % ei ole võimalik hinnata, kuna liigi tegevuskavas pole seatud arvulisi (pindala või isendid) eesmäärke.
pehme koeratubakas (<i>Crepis mollis</i>) Väljasuremisohus (EN)LKS – II, KE – ei, LoD – ei, LoA – ei	0,8	ha	täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	<ul style="list-style-type: none"> vältida halvenemist parandada liigi elupaiga kvaliteeti (võttes arvesse ka häiringuid ja suremustegureid) 	-	Liigile on koostatud tegevuskava ⁹ . Ei ole kaitse-eesmärk , aga on märkimisväärne liik, kuna teda on sinna ümberistutatud. <u>Kaaluda kaitse-eesmärgiks lisamist</u> . Panuse % ei ole võimalik hinnata, kuna liigi tegevuskavas pole seatud arvulisi (pindala või isendid) eesmäärke.

3. MÕJUTEGURID, MEETMED JA TEGEVUSED

Tabel 4. Mõjutegurid, meetmed ja tegevused

Väärtus	Mõjutegur	Kood	Olulisus ¹⁰	Paiknemine ¹¹	Meede	Kood	Tegevuse tüüp	Märkused
Kõik liigid	Hoolduse lakkamine	PA05	tähtis	sees	Niitmise ja karjatamise säilitamine	MA03	liigi elupaiga hooldustöö	Vajalik regulaarne niitmine koos heina äraveoga ja võsa eemaldamine

⁸ [Kuiva kasvukoha taimede kaitse tegevuskava](#). Kinnitatud 2017. aastal.

⁹ [Pehme koeratubaka \(*Crepis mollis*\) kaitse tegevuskava](#). Kinnitatud 2022. aastal.

¹⁰ Olulisuse liigitus: tähtis, keskmise tähtsusega, vähetahtis

¹¹ Paiknemise määramisel on arvestatud, kas mõju on loodusa la sisene, väline, mõlemad.

Väärtus	Mõjutegur	Kood	Olulisus ¹⁰	Paiknemine ¹¹	Meede	Kood	Tegevuse tüüp	Märkused
	Põllumajandusmaaks kuivendamine	PA22	keskmise tähtsusega	sees ja väljas	Reguleerida põllumajanduslikku kuivendamist ja veevõttu (sh kuivendatud või hüdroloogiliselt muudetud elupaikade taastamine)	MA13	koosluse taastamistöö	Kaaluda kraavide sulgemist
	EL tähtsusega probleemset invasiivset võõrliigid	PI01	keskmise tähtsusega	sees ja väljas	Kogu liidu jaoks probleemsete invasiivsete võõrliikide majandamine, tõrje või likvideerimine	MI02	probleemliigi tõrje	Peamine probleem kanada kuldvits, aga ka muud liigid.

4. KAVANDATUD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED

Kavandatud kaitsekorralduslikke tegevuste tabelisse on koondatud tööd, mis on vajalikud kaitse-eesmärkide saavutamiseks. Tegevused on planeeritud 12 aasta peale. Täiendavad selgitused tegevustele asuvad pärast tabelit.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on kaitseväärtuste säilimisele ja toimiva surveteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus (taastamine, taasloomine); kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus (inventeerimine);
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele ja ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele (infotahvliid, külastustaristu).

Tabel 5. Kavandatud kaitsekorralduslikud tegevused

Nr	Tegevuse nimetus	Maht	Ühik	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	Ajagraafik
Inventuurid, seired, uuringud							
4.1	Püsiksannika, suure käopõlle ja vööthuul-sõrmkäpa inventeerimine	15,8	ha	inventuur	KeA	I	2027
4.2	Taimede kordusinventuur	15,8	ha	inventuur	KeA	I	2035
4.3	Elupaigatüüpide inventuur	15,8	ha	inventuur	KeA	I	2026

Nr	Tegevuse nimetus	Maht	Ühik	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	Ajagraafik
Hooldus, taastamine ja ohjamine							
4.4	Võõrliikide tõrje	9,9	ha	probleemliigi tõrje	KeA, RMK, KOV	I	Igal aastal
4.5.	Niitmine	9,9	ha	liigi elupaiga hooldustöö	RMK, KOV	I	Igal aastal
4.6.	Võsa eemaldamine ja kujundusraied	2,7	ha	liigi elupaiga taastamistöö	RMK, KOV	II	Üle aasta vajadusel
4.7.	Veerežiimi taastamine	0,8	km	koosluse taastamistöö	RMK, KOV	II	2026, 2027
Taristu, tehnika ja loomad							
4.8.	Kaitseala tähiste (11 tk) ja infotahvlite (2 tk) hooldamine	13	tk	tähiste hooldamine	RMK	III	Igal aastal
Kavad, eeskirjad							
4.9.	Kaitsekorralduskava andmete ülevaatamine ja tulemuslikkuse hindamine			tegevuskava	KeA	I	1x 12 aasta jooksul
4.10.	Kaitsekorra ja kaitse-eesmärkide muutmine			kaitsekorra muutmine	KeA/KliM	I	2028

4.1. Püsiksannika, suure käopõlle ja vööthuul-sõrmkäpa inventeerimine

Anne LKA-l on mitmeid kaitse-eesmärgina nimetatud liike, kelle kohta registreeritud andmed puuduvad. Need on püsiksannikas ja vööthuul-sõrmkäpp. Kuigi suur käopõll kaardistati ühes kohas 2025. aastal, siis tuleb teiste kasvukohtade väljaselgitamiseks liik samuti inventeerida. Liikide esinemine ja arvukus tuleb kaitsekorraldusperioodi jooksul välja selgitada, et hinnata nende seisundit ja vajadusel eemaldada liigid kaitse-eesmärkide hulgast.

4.2. Taimede kordusinventuur

Kaitsekorraldusperioodi teises pooles inventeerida vajadusel uuesti kaitse-eesmärgiks olevad taimeliigid – harilik kobarpea, emaputk, värvi-paskhein ja ahtalehine ängelhein – ja teha kindlaks nende arvukus, levik ja seisund. Kaitsekorra muutmisel inventeerida ka aasnelk ja pehme koeratubakas.

4.3. Elupaigatüüpide inventuur

Kaitsekorraldusperioodi alguses täpsustada niidu elupaigatüübi 6430 esinemine ja seisund ning inventeerida elupaigatüüpideks kaardistamata alasid.

4.4. Võõrliikide tõrje

Anne LoA-l tehti pehme koeratubaka kasvukohas võõrliikide inventuur (vt tabel 1). Töö tulemusi ja soovitusi saab üldistada kogu loodusalale. Kaks kõige olulisemat võõrliiki on kanada kuldvits (*Solidago canadensis*) ja punane leeder (*Sambucus racemosa*).

Juhised võõrliikide tõrjumiseks Anne LoA-l:

Kanada kuldvitsa ohjamisel arvestatava mõju saavutamiseks tuleb niita järgmised kolm aastat kogu niiduala või vähemalt Anne sihtkaitsevöönd. Kanada kuldvitsa soovitatavateks tõrjemeetoditeks on niitmine, mille võib niitmiseks keerulistes kohtades (näiteks võsastikes) või üksikute kogumike puhul asendada käsitsi lõikamise või võsude väljakitkumisega.

Esimesel aastal tuleb taimed maha niita kolm korda suve jooksul – esimesel korral varsti pärast tärkamist mai viimasel või juuni esimesel dekaadil, teisel korral vahetult enne liigiomase õitsemisaja algust orienteeruvalt juuli esimesel dekaadil ja kolmandal korral kuu kuni poolteist pärast eelmist niitmist, hiljemalt augusti viimasel dekaadil. Ettenähtud tulemus esimese aasta 1. oktoobriks: alal ei ole ühtegi õitsevat või õitsenud kanada kuldvitsa võsu ja mitteõitsevad võsud pole kõrgemad kui 25 cm.

Järgmisel kahel aastal tuleb niita kaks korda suve jooksul – esimesel korral vahetult enne õitsemisaja algust orienteeruvalt juuli esimesel dekaadil ja teisel korral neli kuni viis nädalat pärast esimest niidet, orienteeruvalt augusti teisel dekaadil. Niidetud taimed tuleb kokku koguda ja alalt eemaldada. Kui alalt leitakse pärast niitmist õitsvaid võsusi, tuleb tsüklit alustada algusest, st niita järgmisel aastal uuesti kolm korda. Ettenähtud tulemus teise aasta 1. oktoobriks: alal ei ole ühtegi õitsevat või õitsenud kanada kuldvitsa võsu ja mitteõitsevad võsud pole kõrgemad kui 40 cm. Eeldatav tulemus kolmanda niitmisaasta 1. oktoobriks – niidetud alal pole võimalik tuvastada kanada kuldvitsa võsusi, kogumike senistes asukohtades on rohustu asendunud pärismaiste liikidega.

Kolmanda aasta sügisel tuleb tõrje tulemuslikkust hinnata ning otsustada, kas ja millise sagedusega peab tõrjet jätkama ning millised on kaitse-eesmärgiks olevate liikide soodsate kasvutingimuste säilimiseks vajalikud hooldusmeetmed.

Punase leedri taimed tuleb maha raiuda augustis või septembris enne viljade valmimist. Raiutult järgata lühemaks, jätta hunnikutesse kuivama, põletada põõsaste alustel mõned kuud hiljem ajavahemikul jaanuarist märtsini. Tekkinud kannuvõsud eemaldada kolme järgmise aasta augustis.

4.5. Niitmine

Niitmise eesmärk on soodustada kaitse-eesmärgiks olevate liikide seemnelist paljunemist, parandades ja säilitades soodsaid valgus-ja ruumitingimusi. Kaitse-eesmärgiks seatud liikide soodsa seisundi hoidmiseks on vajalik jätkuvalt niite regulaarselt hooldada. Kuigi kaitse-eesmärgiks olevate liikide seemned valmivad hilja, st mitte enne septembri algust, ei ole vaid hilise niitmisega võimalik saavutada ega soodustada liigirikka koosluse säilimist ega pidurdada võõrliikide kasvu. Seetõttu on soovitatav niita ka korra kevadel – mai teisel poolel/juuni esimesel dekaadil¹². Niide tuleb kokku koguda ja alalt eemaldada.

Eelmisel kaitsekorralduslikul perioodil (2015–2024) tehtud tööd:

1. 2017. a – raadati kuivale niidule kasvanud männik, hariliku kobarpea kasvukohas harvendati puude ja põõsaste liituvust ning viimases etapis hekseldati kogu alal rohustu.
2. 2019. a – freesiti kännud, koondati üksikud suured kivid, koristati murdunud puid ja oksi ning tõrjuti arenenud juure- ja kännuvõsud.
3. 2020. a – kujundati ala põhjaosas olevast jäätmaast pinnase- ja ehitusjäätmete hunnikute likvideerimisega kaitsealuste taimede kasvuks sobiv ala, mida tulevikus on kergem hooldada.
4. 2020. a – koguti niidutaimede seemneid kaitseala lõunaosast ja külvati need kaitseala põhjaserva ja läänepoolsele niiduosale.
5. 2024. a – eemaldati võsa kaitseala põhjaosas ja pärast seda niideti.
6. 2025. a – kaitseala põhjaosas niitmine. Niitmise aeg varieerub, osadel aastatel suve alguses ja teisel suve lõpus-sügisel. 2025. a niideti ajavahemikus 20. mai–10. juuni.
7. 2025. a – hariliku kobarpea kasvukoha niitmine.

4.6. Võsa eemaldamine ja kujundusraied

Kaitsealuste taimede jaoks tuleb puistu optimaalse hõreduse tagamiseks vastavalt vajadusele osa alusmetsa eemaldada ja teostada võsaraiet, samuti on vajalik puistut nõrga väljaraiekraadiga harvendada eelkõige skv lääneservas. Välja raiuda tuleb valdavalt kasvus allajäänud või puistu II rindes kasvavaid nende puuliikide puid, mis raiejärgselt ei põhjusta tugevat vegetatiivset uuendust kännu- või juurevõsudest. Piiranguvööndisse jäävas metsaosas on vajalik samuti hõrendada alusmetsa ja teostada harvendusraiet. Samuti on pv põhjaosas ja lääneosas kaitsealuste taimede jaoks vajalik võsatõrje, et niiduala ei hakkaks uuesti kinni kasvama. Töid teha vastavalt vajadusele. Kõiki raieid tuleb teha kindlasti külmunud pinnasel, sest vastasel korral kahjustatakse kaitsealuseid taimi. Raiutud puitmaterjal, sh oksad, peab alalt koristama.

4.7. Veerežiimi taastamine

Lisaks hoolduse lakkamisele on üks olulisemaid põhjuseid liikide kasvukohtade halvenemisel kuivendamine. Stabiilsema hüdroloogilise režiimi tagamiseks annab toimivate kuivenduskraavide sulgemine, seega kaaluda kaitsealal asuvate kraavide sulgemist. Kuna tegu on linnas asuva kaitsealaga, siis tuleb välja selgitada, kas on võimalik veerežiimi muuta looduslähedasemaks, kahjustamata sealjuures kaitstavalt alalt välja jäävaid kinnistuid, sh Idaringteed ja sellega seotud taristut. Veerežiimi taastamise järgselt on võimalik kaaluda hariliku kobarpea tugiasustamist kaitsealale.

4.8. Kaitseala tähiste ja infotahvlite hooldamine

Tegevus on vajalik inimeste teavitamiseks kaitstavale alale jõudmisest. Kaitstavate loodusobjektide tähistamist reguleerib keskkonnaministri 3.06.2004. a määrus nr 65 „Kaitstava loodusobjekti

¹² Mägi-piimputke (*Peucedanum oreoselinum*), ahtalehise kareputke (*Laserpitium prutenicum*) ja emaputke (*Angelica palustris*) kaitse tegevuskava eelnõu, 2025

tähistamise kord ja tähised”.¹³ Kaitseala on kava koostamise hetkel hästi tähistatud. Anne LKA-l on olemas tähised ja vahepealse aja jooksul on kaitstavate loodusobjektide tähistamise põhimõtted seoses nutiseadmete leviku ja arenguga tunduvalt leebemaks muutunud. Tähiste paigaldamise eesmärk ei ole enam kaitstava ala piiri täpne märkimine looduses, vaid kaitstavale alale sattunud info edastamine kaitstava loodusobjekti piirkonda jõudmisest. Maaomanikele on neile vajalik osas piirid üldjuhul teada ning lisaks saab piire vaadata Maa- ja Ruumiameti veebilehelt, RMK rakendusest või mujalt, kasutades selleks endale meelepäraseid tänapäevaseid abivahendeid. Tähiste asukohad on toodud Maa- ja Ruumiameti „Looduses liikuja” kaardirakenduses¹⁴. Antud kaardirakendus on kava koostamise ajal (oktoober 2025) veel ametkondlikus kasutuses. Tähiste seisukorda tuleb regulaarselt kontrollida, neid hooldada ning vajadusel asendada kulunud, lõhutud või amortiseerunud tähis uuega. Oluline on uusi tähiseid paigaldada suuremate teede ja käidavamate kohtade äärde.

4.9. Kaitsekorralduskava andmete ülevaatamine ja tulemuslikkuse hindamine

Kaitsekorralduskava eesmärgid on seatud tähtajatult. Kava vaadatakse üle ja vajadusel uuendatakse iga 12 aasta tagant (vaadatakse üle eesmärgid ja tegevused), kuid põhjendatud juhtudel uuendatakse kava ka varem (väärtuste kaitse tagamise eesmärgil lähtuvalt tulemuslikkuse hindamise või uue inventuuri andmetest). Tulemuslikkuse hindamine ehk kaitsekorralduskava tegevuste täitmise analüüs tehakse samuti iga 12 aasta tagant, kui toimub regulaarne tegevuste ülevaatamine. Hindamise aluseks tuleb võtta ptk 4 tabel 5 tegevuste nimekiri.

4.10. Kaitsekorra ja kaitse-eesmärkide muutmine

Kuna kaitsealalt puuduvad andmed kolme Anne LKA kaitse-eesmärgiks seatud liigi kohta – püsiksannikas, vööthuul-sõrmkäpp ja suur käopõll – tuleb need liigid pärast inventuuri kaitse-eeskirjast eemaldada. Kaaluda ka muude, alal laiemalt levinud liikide nagu aasnelk ja pehme-koeratubakas looduskaitseala kaitse-eesmärgiks seadmist. Looduskaitseala kaitse-eesmärgiks tuleb lisada loodusala eesmärk emaputk.

5. TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava eelmise kaitsekorraldusperioodi planeeritud tegevuste hindamine keskendub kaitsekorralduslike tegevuste täitmise analüüsile, mida tehakse 12-aastase intervalliga. Vajadusel, kui toimub kava uuendamine või muutmine enne regulaarset ülevaatamist, mille käigus uuendatakse tegevuste tabelit, tuleb läbi viia ka eelmise kaitsekorraldusperioodi planeeritud tegevuste hindamine. Eelmise kava kaitsekorralduslike tegevuste tulemuslikkuse hindamine koos täpsemate kommentaaridega on tabelis 6 (KKK 2015-2024, tabel 4 järgi).

Kaitse tulemuslikkuse hindamine toimub vastavalt Euroopa Liidu rahastuse toel valminud Eesti jaoks kohandatud loodusobjektide kaitse tulemuslikkuse hindamise metoodikale ja selle eesmärk on hinnata laiemalt, kas looduskaitse meetmed tagavad alapõhiste kaitse-eesmärkide täitmise ja kaitseväärtuste seisundi paranemise¹⁵. Vastav hindamine tehakse eraldi. Käesoleva kaitsekorralduskava koostamise ajaks ei ole Anne looduskaitseala tulemuslikkuse hindamist eespool viidatud metoodika alusel läbi viidud. Tabelis 7 on eelmise kava kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks esitatud näitajad (KKK 2015-2024, tabel 5 järgi) ja nende tulemused.

¹³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/104012022018?leiaKehtiv>

¹⁴ <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/kylastustaristu>

¹⁵ Bioloogilise mitmekesisuse kaitsemeetmete tulemuslikkuse hindamise raamistik Eestis. Kätesaadav: [Bioloogilise mitmekesisuse kaitsemeetmete tulemuslikkuse hindamise raamistik Eestis | Keskkonnaamet](#)

Tabel 6. Perioodi 2015–2024 kaitsekorralduslike tegevuste tulemuslikkuse hindamine

Tegevuse nimetus	Täitmise ulatus	Märkused
Inventuurid, seired, uuringud		
Kobarpea, aasnelgi ja pehme koeratubaka seire	Tehtud	Kobarpea seiret tehti 2016. aastani, pärast seda tehti seiret 2022. aastal ühes punktis, mille alusel antud koht arhiveeriti. Kuna metoodika muutus 2017. aastal, siis Anne LKA kobarpead enam regulaarselt ei seirata. Aasnelgi seire on juhuvalimiga toimunud.
III kaitsekategooria liikide ja elupaigatüübi 6430 seire	Tehtud	Värvi-paskheina osasid kasvukohti on inventeeritud 2022. ja 2023. aastal, ahtalehise ängelheina kohta 2021. aastal. Suurt käopõlle ja vööthuul-sõrmkäppa pole KKK perioodi jooksul alalt uuesti leitud.
Hooldus, taastamine ja ohjamine		
Kujundusraied ja poolloodusliku koosluse taastamine (4,5 ha)	Kõik või enamik ($\geq 90\%$) hooldust vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud	Tehtud tööd on peatükis 4.5.
Niitmine (8,3 ha a 185 eur/ha)	Üle poole (50-90%) hooldusest vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud	Tehtud tööd on peatükis 4.5.
Taristu, tehnika ja loomad		
Infotahvlite rajamine (2 tk)	Tehtud	Infotahvlid paigaldati 2025. aasta kevadel.
Tähiste hooldamine (13 tk)	Tehtud	Tähiste hooldus toimub jooksvalt.
Kavad, eeskirjad		
Kaitsekorralduskava uuendamine	Pooleli	Kava kinnitatakse 2025. aastal.
Kaitse-eeskirja muutmine	Pooleli	Looduskaitseala kaitse-eesmärgiks seatakse loodusala eesmärk emaputk.

Tabel 7. Perioodi 2015–2024 kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus	Tulemus 2025. a seisuga
1	harilik kobarpea	Arvukus/pindala	5 gen is/0,17 ha	9 gen is/0,17 ha		1 puhmik/0,23 ha
2	pehme koeratubakas	Arvukus/pindala	23 is/0,87 ha	30 is/0,87 ha		2017. aastal oli 28 is, kuid 2022. aastal 0 is. 0,87 ha (2025. a)
3	aasnelk	Pindala	0,53 ha	0,53 ha		0,85 ha
4	ahtalehine ängelhein	Pindala	3,15 ha	3,15 ha		7,9 ha
5	emaputk	Pindala	3,91 ha	3,91 ha		0,79 ha
6	värvi-paskhein	Pindala	1,75 ha	1,75 ha		4,2 ha
7	siberi vöhumõök	Pindala	0,22 ha	0,22 ha		0,16 ha

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus	Tulemus 2025. a seisuga
8	6430	Pindala ja seisund	2,6 ha / C	2,6 ha / C	Pindala ei ole vähenenud	2,6 / C
9	hooldatud niiduala kogupindala	Pindala	8,3 ha	8,3 ha	Pindala ei ole vähenenud	1,94 ha

6. KÜLASTUSKORRALDUS

Kaitseala on oma linnalähedase asukoha tõttu suure külastuskoormusega, ala läbib mitmeid isetekkelisi radu, sealhulgas ka rattarajad koos takistustega. Infotahvlid paigaldati 2025. aastal käidavamate teede äärde ning tahvlid annavad infot ala väärtuste ja käitumisjuhiste kohta. Spetsiaalseid rajatisi – lõkke- ja puhkekohad, matkarajad vms ei ole kavas rajada, kuna ala on üpris väike ja see suurendaks kaitseala külastatavust veelgi. Anne looduskaitseala on tähistatud 11 tähisega ja nende asukohad on toodud Maa- ja Ruumiameti „Looduses liikuja” kaardirakenduses.

Joonis 1. Kaardipilt MaRu kaardirakendusest. Rohelised lipukesed tähistavad piiritähiste asukohti ja ümmargused nupud infotahvlite asukohti. Aluskaart: Maa- ja Ruumiamet, 2025